

ORVOSDIAGNOSZTIKAI LABORASSZISZTENS

SZAKMAISMERTETŐ INFORMÁCIÓS MAPPA

Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program
(HEFOP) 1.2 intézkedés

„Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat fejlesztése”

ORVOSDIAGNOSZTIKAI LABORASSZISZTENS

Feladatok és tevékenységek

Az orvostudomány kezdeteitől napjainkig a betegségek megállapításának illetve beazonosításának fontos módszere a testnedvek, vér, vizelet laboratóriumi vizsgálata. A középkori orvosok mesterségbeli címere a vizeletvizsgáló edény volt. Ezzel gyakran ábrázolták is az orvostudomány képviselőit. A középkori diagnosztika módszerei az emberi érzékszervekre épültek: szaglás, látás, ízlelés. A XX. elején, az orvostudomány specializálódása folytán a testnedvek vizsgálata általában a boncoló orvos feladata volt. Három területen végeztek vizsgálatokat: kémiai, vér és mikrobiológiai vizsgálatok. A vizsgált testnedv lehetett: köpet, vizelet, genny, vér, széklet, gyomornedv. Az akkori csúcstechnika a gázláng volt, s pl. kémcsövek melegítésére használták. A XX. második felétől robbanásszerű fejlődésnek, forradalmi átalakulásnak lehetünk tanúi ezen a területen. A mai csúcstechnikák a különböző vizsgáló automaták, melyek zárt rendszerben, emberi beavatkozás nélkül végzik feladatukat, egyszerre több száz vizsgálatot elvégezve. A laboratóriumi módszerekkel történő betegség megállapítás hirtelen az orvostudomány egyik legjobban fejlődő ágává vált, a fejlődés ütemét jól jellemzi, hogy a vizsgálatok száma ötévenként megkétszereződik.

Az orvosi laboratórium feladata, hogy a páciensek vizsgálati anyagaiból (vér, vizelet stb.) az orvosok részére hasznos, vagy az egészségi állapot megítélésére alkalmas információt szolgáltatson. A cél a gyógyító orvos segítése a diagnózis felállításában, a betegségek nyomon követésében, a terápia hatékonyságának megítélésében, a betegségek megelőzésében, a szűrésben és az egészség megőrzésében.

Az orvos diagnosztikai laborasszisztenssel általában akkor találkozunk, ha betegek vagyunk, és a kezelőorvosunk elküld minket a laborba vérvételre, vizeletvizsgálatra.

A labor szó hallatán mindannyiunknak ugyanaz jut az eszünkbe: tisztaság és valami különös illat, a vegyszerek illata, amely minden betérőt fogad. A kéz, amely határozottan megfogja a kezünket, a szűrés, ami egy pillanatig tart, majd csövecskék, amelyekbe áramlik a piros vér.

Vérvétel közben nézzük az ott dolgozókat. Rácsodálkozunk, hogy milyen pontosan tudják hová szúrjanak, milyen ügyesen cserélgetik csövecskéiket, tudják, hogy mikor kell megnyugtatni a beteget, megdicsérni a kisgyereket, amiért nem sírt.

Az orvos diagnosztikai laborasszisztens feladata, munkája azonban jóval bonyolultabb és összetettebb annál, mint amit egy-egy vérvétel alkalmával ellesünk.

Melyek a jellemző feladatok, tevékenységek ebben a szakmában?

Az orvos diagnosztikai laborasszisztens munkáját szakorvos illetve más diplomás pl. biológus felügyelete mellett, vezető asszisztens irányítása mellett, illetve önállóan végezheti. Az orvos diagnosztikai laborasszisztens kapcsolata a beteggel abban a pillanatban kezdődik, ahogy a páciens átadja a szakorvosi beutalót, majd belép a laboratórium ajtaján. Ezután elhelyezkedik az orvos diagnosztikai laborasszisztens utasítása szerint. A beteggel való találkozás csaknem a vérvétel időtartamára korlátozódik, ennek ideje néhány perc. Az egyéb vizsgálati anyagot a beteg sokszor otthonról hozza (vizelet, széklet) így ezeket csak át kell venni. A vizsgálatok elvégzése után a leletkiadásnál találkozik újra a beteg és az asszisztens. Az orvos diagnosztikai laborasszisztens feladata, hogy részt vegyen a vizsgálati anyag (vér, vizelet stb.) vételének megszervezésében, kivitelezésében, alkalmazva az élő szervezetből származó minták, biológiai, kémiai anyagok mintavételi, mintakezelési szabályait. A testváladékok veszélyes anyagok. Napjainkban törvényi előírások szabályozzák kezelésüket. A vérvétel ma már zárt vérvételi rendszerben folyik, ezzel is védve a dolgozókat. Továbbá védőeszközök használata kötelező, amit szintén rendeletek szabályoznak.

Az orvos diagnosztikai laborasszisztens önállóan elvégzi az ún. rutin- vagy kutatólaboratóriumi vizsgálatok szervezési, technikai részét, vagyis a beteg fogadását, irányítását, ezzel kapcsolatos adminisztráció elvégzését. Leveszi a vért, irányítja a beteget az egyéb vizsgálati minták vétele érdekében. Biztosítja a technikai feltételeket a mintavételhez, pl. steril tűk, vizeletfelfogó pohár stb.

Az orvos diagnosztikai laborasszisztens önállóan végzi el a minták minőségi és mennyiségi elemzését is. Ezekhez a vizsgálatokhoz megfelelő anyagokat (pl. reagenseket), eszközöket (pl. automaták), műszereket, módszereket kell ismernie és alkalmaznia.

A vizsgálatok lehetnek:

- Hematológiai (vér) vizsgálatok,
- Kémiai meghatározások, anyagcsere és betegségeinek vizsgálata,
- Vizeletvizsgálat hagyományos és tesztcsíkos módszerrel,
- Széklet vizsgálat,
- Likvor vizsgálat,
- Gyomor- bélnedv- verejték kémiai és immunkémiai vizsgálata,
- Mikrobiológiai vizsgálatok végzése.

Az orvos diagnosztikai laborasszisztens az elemzések eredményeit technikai szempontból értékeli, vagyis meg tudja állapítani, hogy az adott vizsgálat sikerült-e vagy sem. Meg kell-e ismételni a vizsgálatot? Az eredményeket dokumentálni kell. Ma már ehhez elengedhetetlen a számítástechnika alkalmazása. A számítógép használatával rendszerezi és továbbítja a vizsgálatkérő felé az eredményeket, illetve tárolja az adatokat.

Az orvos diagnosztikai laborasszisztens feladata, hogy munkahelyét, a munkájához szükséges anyagokat, eszközöket, műszereket, módszereket munkára kész állapotban tartsa. Neki kell tisztán tartania, a vegyszer illetve reagens készletet állandóan fel kell töltenie, illetve adminisztrálnia kell (lejegyezni, beszámolni stb.). Az adódó műszaki hibákat a lehető legrövidebb időn belül el kell hárítania.

Milyen anyagokkal, eszközökkel kell dolgoznia?

A mintavételhez szükséges anyagok, eszközök: steril tűk, zárt rendszerű kémcsövek, fertőtlenítők, papírvatta, mintatároló edények, véralvaásgátló anyagok, fecskendők, tárgylemezek, fedőlemezek stb.

A minta vizsgálata során használt eszközök között találunk speciális laboratóriumi eszközöket berendezéseket (pl. desztilláló és ioncserélő berendezések, fotometriás mérőberendezések, spektrofotométerek, folyadék-szcincillációs és gammasugárzás-mérő berendezések, folyadék kromatográf, kémiai, hematológiai, immunológiai automaták), illetve közismertebb eszközöket (pl. mérlegek, térfogatmérő eszközök, pipetták, mikropipetták, adagolók, mikroadagolók, mérőlombik, mikroszkópok, hűtőgépek).

Az orvos diagnosztikai laborasszisztens sok veszélyes, különleges bánásmódot igénylő anyaggal dolgozik. Ezekre vonatkozóan be kell tartania a munkavédelmi előírásokat és szabályokat. Pl. fertőtlenítő-, tisztítószer használata, eszközök, műszerek, munkaasztal

tisztán tartása, fertőtlenítése, hulladék anyagok, veszélyes anyagok szabályos kezelése, megsemmisítésének ismerete, baleset-, környezet-, tűzvédelmi, izotóp biztonságtechnikai szabályok ismerete és megtartása.

A minta vizsgálata során használt anyagok: különböző reagensek, melyeket a testnedvekhez adagolva különböző elváltozásokat mutatnak ki, melyek egy-egy betegségre, kóros folyamatra engednek következtetni. A vizsgálati eljárások során használnak még különféle vegyszereket, oldatokat, hígítókat is.

Az adatfeldolgozáshoz, adminisztrációhoz kapcsolódó anyagok, eszközök: számítógép, adatlapok, betegnyilvántartó papírok, leletek, adatrögzítők, stb.

Védőeszközök, melyek védik a dolgozó egészségét: gumikesztyű, védőköpeny, veszélyes hulladékot tároló edények stb.

Hol végzi a munkáját?

Az orvos diagnosztikai laborasszisztens különféle laboratóriumokban végezheti munkáját. Ezek lehetnek kémiai, fizikai-kémiai, biológiai és orvosi diagnosztikai laboratóriumok (kutatóintézetek, országos, regionális, helyi betegellátó- és szűrő-, vérellátó-, valamint szociális intézetek, Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat és a házi orvosi rendszer laboratóriumai). A különféle laboratóriumok speciális berendezéseket, eszközöket, műszereket, automata analizátorokat (elemző berendezéseket) használnak. Ezek ismerete elengedhetetlen a munkavégzés szempontjából.

Az orvos diagnosztikai laborasszisztensek zárt térben, többnyire kedvező munkakörnyezetben végzik munkájukat.

A laboratórium több helyiségből kell hogy álljon. Az első a vérvételi helyiség. Itt nyugodt körülményeket kell biztosítani a betegtől való minta levételéhez. Ebben a helyiségben találkozunk a beteggel, itt adódik lehetőségünk a személyes kapcsolatra. Fontos, hogy a beteget kényelmesen és könnyen hozzáférhetően el tudjuk helyezni a vérvétel időtartamára. Vannak betegek, akik rosszul viselik a vérvételi eljárást, őket meg kell hogy tudjuk nyugtatni. Legyen lehetőség arra, hogy a rosszul lévő betegeket le tudjuk fektetni. A helyiség legyen kellemes hőmérsékletű, száraz, jól szellőztethető.

A következő helyiség az adminisztráció elvégzésére szolgál. Itt íróasztal, számítógép és az adminisztrációs feladatokhoz szükséges eszközök vannak.

A laboratóriumokban kell hogy legyen egy helyiség a kémiai feldolgozásra, ahol az ehhez szükséges eszközök, berendezések helyezkednek el, illetve fontos hogy legyen egy mosogató helyiség, ahol a mintatároló edényeket elmosogathatják.

Munkája során kikkel kerül kapcsolatba, kikkel van dolga?

Az orvos diagnosztikai laborasszisztens a szakellátást végző csoport tagjaként végzi hivatását. Fontos a kollégákkal való jó együttműködés, hisz csak együtt, egymás munkáját támogatva lehet eredményes gyógyító tevékenységet folytatni, aminek középpontjában mindig a beteg, mint ember és nem a betegség kell, hogy álljon. A beteggel való kapcsolat igen jelentős, hiszen a betegnek nagyon fontos lehet az adott vizsgálat további életvitele szempontjából, ezért egy megnyugtató magatartás csökkentheti a feszültséget. Ezzel is biztosíthatja a laborasszisztens a vizsgálat sikerességét. Összességében együttműködik a betegekkel, orvosokkal, a munkáját felügyelő szakorvossal, a vezető asszisztenssel, illetve laborasszisztens kollégákkal.

Követelmények

Milyen fizikai igénybevétellel, megterheléssel jár a munkavégzés?

Az orvos diagnosztikai laborasszisztens munkája belső munkahelyen, általában egy műszakban végzett tevékenység.

Naponta több órán keresztül, álló helyzetben végzi munkáját. Ritkább esetekben ül. Gyakran kell helyzetet változtatnia.

Milyen környezeti ártalmakkal, hátrányokkal járhat a szakma gyakorlása?

Az orvos diagnosztikai asszisztens testvázadékokkal dolgozik, amelyek veszélyes anyagoknak minősülnek. Rendeletek, törvények szabályozzák ezek kezelését! Fontos a higiénés követelmények illetve a védőfelszerelések használatának betartása és betartatása. Ha ezeket betartja, a munka nem jár különösebb veszéllyel.

A hivatás gyakorlása folyamán inkább a pszichikai igénybevétel jelentős. Az orvos diagnosztikai laborasszisztensnek többfelé kell figyelnie (pl. mintavétel, adminisztráció, automaták működése) és igen precíz munkát kell végeznie, nem szabad tévedni. A pontatlanság súlyos következményeket vonhat maga után. Egy rossz diagnózis miatt félrekezelt beteg életébe is kerülhet a tévedés! Nem lehet szétszórtnak lenni, hiszen egyetlen kicsi hibából nagyon nagy baj lehet. A szabályok követése nagyon fontos mind a vizsgálatok végzésénél, mind a mintavételi eljárásban.

Baleseti lehetőséget jelenthetnek a vegyi anyagok, gyúlékony anyagok (gáz, oxigén), valamint fennáll a csepp- és szérumfertőzés veszélye. Baleseti lehetőség továbbá az áramütés veszélye a sok elektromos árammal működő berendezés, gép használata során, illetve a kézsérülés veszélye.

Milyen egészségügyi követelményeket támaszt ez a szakma?

Fontos tudni, hogy minden foglalkozásnak szigorú egészségügyi alkalmassági feltételei vannak.

A fontosabb szempontok közül néhányat kiemelünk, tájékoztató jelleggel:

- jó látás,
- ép hallás,
- karok, kezek, ujjak fokozott használata,
- jó beszélőképesség,
- együttműködés,
- fokozott figyelem.

A foglalkozás gyakorlása során felmerülő kockázati tényezők:

- érzelmi megterhelés,
- tartós állómunka,
- veszélyes, allergizáló anyagok használata,
- több műszakos munkarend,
- fokozott balesetveszély.

Milyen egyéb tulajdonságok megléte kedvező ebben a szakmában?

Fizikai teherbíró képesség, állóképesség: a hosszú órákon át tartó, álló helyzetben, vagy ülőhelyzetben végzett munkát bírni kell.

Kapcsolatteremtő képesség. Fontos, hogy megtalálja a megfelelő kapcsolatot a pácienssel, hisz az ő együttműködése nélkül nem tudja tevékenységét folytatni. Természetesen a többi egészségügyi szakemberrel is fontos a jó együttműködés, hisz csak együtt, egymás munkáját támogatva lehet eredményes gyógyító tevékenységet folytatni, aminek középpontjában mindig a beteg mint ember és nem a betegség kell, hogy álljon.

Fontos, hogy aki ezt a szakmát választja, szeressen segíteni másokon, tartsa fontosnak az emberi kapcsolatokat, mások boldogulását szem előtt tudja tartani.

Az orvos diagnosztikai laborasszisztensnek gyakran önállóan kell dolgoznia és döntenie, így jó átlátó képességre és kiváló koncentrációs képességre van szüksége a munkavégzése során. Rendkívül precíz, pontos munkát kell, hogy végezzen. A hibázás nagyon súlyos következményekkel járhat. Egy rossz diagnózis, a beteg félrekezeléséhez vezethet, ami az életébe is kerülhet.

Gyakran előfordul, hogy több dolgot egyszerre kell végeznie. Mindenütt ott kell, hogy legyen, ahol éppen szükség van rá, legyen ez mintavétel, vizsgálat, adminisztráció. A megosztott figyelem ebben a szakmában elengedhetetlen.

Milyen tantárgyakban kell jó eredményt elérni ehhez a szakmához?

Az orvos diagnosztikai laborasszisztens képzés biológiai, kémiai, ismeretekre épül. Ezekből a tantárgyakból érdemes jól teljesíteni.

Milyen érdeklődési kör a legelőnyösebb ebben a szakmában?

Az orvos diagnosztikai laborasszisztens szakmát választók szeretnek olyan tevékenységet végezni, amellyel segítenek másoknak életük vagy egészségük javításában. Érdeklődnek mások problémái iránt, szeretik azt beazonosítani, illetve segítenek a megoldásban. Szeretnek másokkal együttműködni, csapatban dolgozni. Aki ezt a szakmát választja, kedveli a gépeket, eszközöket is. Szeretik saját erőfeszítésük és tudásuk révén elvégezni a feladatukat. Szeretnek önállóan is dolgozni. Lényeges, hogy nyitott legyen az új dolgok irányába, motivált legyen a szakmai továbbfejlődésre, valamint rendelkezzen megfelelő

informatikai ismeretekkel, és ezeket alkalmazni is tudja. Az orvos diagnosztikai laborasszisztensi munka szigorú szakmai protokollok szerint folyik, vagyis fontos, hogy aki ezt a munkát végzi, világosan meghatározott lépések szerint végezze feladatát, szeresse a szervezett, meghatározott sorrendet követő munkát. Fontos számukra, hogy olyan munkát végezzenek, amelyben világos szabályok és szervezett módszerek vannak. Szívesen dolgoznak mások irányítása, felügyelete alatt. Szeretik befejezni az adott feladatot, melyet elkezdtek. Nem idegenkednek a rutintevékenységektől sem.

Szakképzés

Az orvosdiagnosztikai laborasszisztens képzés célja olyan szakemberek képzése, akik képesek elektronikus orvosi műszerek, készülékek használatára és használatának felügyeletére egészségügyi intézményekben. Feladatuk a hiba megkeresése, kijavítása vagy kijavíttatása, a készülékek karbantartása, ellenőrzése, beállítás, műszaki tanácsadás, valamint a beosztottak munkájának irányítása.

Előképzettség

Az akkreditált iskolai rendszerű képzésbe lépés feltétele középiskolai végzettség.

Képzési idő

A szakképesítés iskolai rendszerben tanulható, a képzés 60 százalékában gyakorlati oktatás folyik. A képzés időtartama 3 év.

A szakképzés elméleti és gyakorlati tárgyai

Klinikai kémia, Hematológia, Mikrobiológia.

A szakképesítés vizsgakövetelménye

A szakmai vizsga írásbeli, szóbeli és gyakorlati részekből áll. Írásbeli vizsgán a vizsgázók az Egészségügyi Minisztérium által központilag kiadott feladatlapot oldanak meg.

A szóbeli vizsga tantárgyai: Klinikai kémia, Hematológia, Mikrobiológia.

Szakmai gyakorlati vizsgán a vizsgázónak a vizsga elnöke által jóváhagyott vizsgálatot vagy mérést kell megtervezni, elvégezni, eredményét értelmezni (beleértve a költségelemzést is).

A szakképesítés OKJ azonosító száma: 55 5018 01 (orvosdiagnosztikai laboratóriumi technológus)

A szakmával kapcsolatos további információk részletesen a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet: www.nive.hu honlapján található, Szakképzési dokumentumok címszó alatt.

Kapcsolódó foglalkozások

Laboratóriumi szakasszisztens (orvosi),
Fizioterápiás asszisztens,
Klinikai laborasszisztens,
Egyéb asszisztensek,

Röntgenasszisztens,
Citológiai asszisztens,
Műtős szakasszisztens,

A szakképesítéssel betölthető munkakörök

Intenzív ápoló,

Szakgondozó.

Kereseti lehetőségek:

Az egyes foglalkozások átlagkereseti statisztikáját – több évre visszamenőleg – az Állami Foglalkoztatási Szolgálat honlapján teszi közzé, a Statisztika menüpontban (egyéni bérek és keresletek statisztikája).

Elérhetőség: www.afsz.hu

Elhelyezkedési lehetőségekről tájékozódhat az Állami Foglalkoztatási Szolgálat kirendeltségein, a www.afsz.hu internetes elérhetőségen, vagy mobiltelefonon a <http://wap.afsz.hu> linken.

A szakma jövőjéről készült tájékoztatás a <http://www.epalya.hu/munka/foglalkozas.php> weblapon érhető el, a foglalkozás megadásával.

Kiadja: Foglalkoztatási és Szociális Hivatal
Felelős kiadó: Pirisi Károly főigazgató

Ez a kiadvány az Európai Unió és a Magyar Állam társfinanszírozásával 2005-ben készült. Aktualizálva 2008-ban.
A jelen dokumentum tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Bizottság a tárgyra vonatkozó hivatalos véleményét.